



ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

01043, м. Київ, вул. Пилипа Орлика, 8

На № 04-18/3-2714 від 23.12.2016

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
законодавчого забезпечення
правоохоронної діяльності
Кожем'якіну А.А.**

Шановний Андрію Анатолійовичу!

У Верховному Суді України розглянуто проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо удосконалення механізмів забезпечення завдань кримінального провадження)», унесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Паламарчуком М.П., Алексеєвим С.О. та іншими (реєстр. № 5490 від 6 грудня 2016 року; далі – законопроект). Із цього приводу повідомляємо нижченаведене.

Законопроектом передбачено внесення низки змін до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), а саме:

1) перенесення відкриття матеріалів кримінального провадження сторонами зі стадії досудового розслідування на стадію підготовчого судового розгляду (шляхом вилучення статті 290 КПК України із глави 24 «Закінчення досудового розслідування» та перенесення її положень до глави 28 «Підготовче провадження»);

2) передбачення можливості здійснення виклику в кримінальному провадженні особи, яка перебуває за межами України, шляхом надіслання повістки за останнім відомим місцем її проживання чи перебування та обов'язкового публікування в друкованих засобах масової інформації



ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

вих № 151 - 247/0/8-17 від 24.01.2017

16:24:43



ВЕЩНОСТЬ СЪЕЗДА

1920 г.

029715

Кабінету Міністрів України або Верховної Ради України й на офіційному веб-сайті органу, що здійснює досудове розслідування (частина друга статті 135 та частина перша статті 136 КПК України в редакції законопроекту);

3) визначення положення, згідно з яким ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу втрачає законну силу з моменту добровільного з'явлення підозрюваного до слідчого судді, а обвинуваченого – до суду, про що суд повідомляє прокурора (пункт 2 частини третьої статті 190 КПК України в редакції законопроекту);

4) збільшення максимального строку тримання під вартою до вісімнадцяти місяців для випадків, коли йдеться про особливо складні кримінальні провадження щодо особливо тяжких злочинів, учинених організованими групами, злочинними організаціями (пункт 3 частини третьої статті 197 КПК України в редакції законопроекту);

5) установлення порядку обчислення строків досудового розслідування у разі об'єднання кримінальних проваджень, які розслідувалися в один проміжок часу, та тих, які розслідувалися в різні проміжки часу, продовження строку досудового розслідування злочинів до вісімнадцяти місяців (частина четверта статті 219, стаття 294 КПК України в редакції законопроекту);

6) запровадження положення про те, що однією з підстав зупинення досудового розслідування є оголошення розшуку підозрюваного (статті 280 та 281 КПК України в редакції законопроекту);

7) уточнення загальних положень щодо здійснення спеціального досудового розслідування стосовно одного та декількох підозрюваних (статті 297¹ й 297⁴ КПК України в редакції законопроекту);

8) заборона суду повертати прокурору обвинувальний акт, поданий до суду повторно (частина п'ята статті 314 КПК України у редакції законопроекту);

9) уведення положення про те, що в спеціальному судовому

провадженні за наявності в ньому інших обвинувачених за клопотанням прокурора судовий розгляд здійснюється в судовому засіданні в одному кримінальному провадженні (частина третя статті 323 КПК України в редакції законопроекту);

10) передбачення норми, відповідно до якої розгляд судом питання щодо доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою здійснюється в місячний строк з дня постановлення судом ухвали про призначення судового розгляду (частина третя статті 331 КПК України в редакції законопроекту);

11) передбачення можливості укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним або обвинуваченим у провадженні щодо особливо тяжких злочинів, учинених організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою чи терористичною організацією, за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших учинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами (пункт 3 частини четвертої статті 469 КПК України в редакції законопроекту);

12) продовження строку дії тимчасових особливостей застосування положень глави 24¹ «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» КПК України до 20 листопада 2019 року (зміни до пункту 20¹ Перехідних положень КПК України).

У цілому підтримуючи задекларовану авторами законопроекту мету останнього, яка полягає в удосконаленні положень чинного законодавства, що регулюють питання відкриття сторонам матеріалів кримінального провадження, здійснення спеціального досудового розслідування та судового провадження й наразі створюють умови для уникнення кримінальної відповідальності особами, які в складі організованих груп і злочинних організацій учинили особливо тяжкі злочини, а також у приведенні КПК України у відповідність до практики Європейського суду з прав людини та в

забезпеченні права на справедливий суд, вважаємо, що під час подальшого розгляду законопроекту необхідно враховувати зазначене нижче.

1. Положення законопроекту, якими запропоновано перенести відкриття матеріалів кримінального провадження сторонами зі стадії досудового розслідування на стадію підготовчого судового розгляду, суперечать вимогам частини другої статті 22 Конституції України, згідно із якими при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Запропоновані положення істотно звужуватимуть можливості сторони захисту до передачі обвинувального акта до суду отримувати інформацію про зібрані стороною обвинувачення під час досудового розслідування докази, які можуть бути використані для доведення невинуватості, меншого ступеня вини обвинуваченого або сприяти пом'якшенню покарання. Указані положення позбавляють сторону захисту можливості підготуватися належним чином до судового провадження, що суперечить вимогам пункту «б» частини третьої статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року, за якими кожен має право при розгляді будь-якого пред'явленого йому кримінального обвинувачення як мінімум на такі гарантії на основі цілковитої рівності, як, зокрема, мати достатній час і можливості для підготовки свого захисту, а також положенням аналогічного змісту, викладеним у пункті «б» частини третьої статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року.

2. Вважаємо недоцільним доповнення частини другої статті 135 КПК України положенням про те, що в разі наявності інформації про перебування особи за межами України повістку такій особі надсилають за останнім відомим місцем її проживання чи перебування та обов'язково публікують її в офіційних друкованих виданнях: «Голос України» і «Урядовий кур'єр» – та на офіційному веб-сайті органу, що здійснює досудове розслідування, оскільки частиною сьомою статті 135 КПК України

вже встановлено, що повістка про виклик особи, яка проживає за кордоном, вручається згідно з міжнародним договором про правову допомогу, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а за відсутності такого – за допомогою дипломатичного (консульського) представництва.

Крім того, автори законопроекту пропонують доповнити частину першу статті 136 КПК України абзацом такого змісту: «У випадку, передбаченому абзацом другим частини другої статті 135 цього Кодексу, особа вважається належним чином ознайомлена зі змістом повістки про виклик з моменту її опублікування в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження».

Однак доцільність такої пропозиції є сумнівною, оскільки, по-перше, моменти опублікування й розповсюдження офіційних друкованих видань не співпадають у часі; по-друге, навряд чи особа, яка перебуває за межами України, систематично вивчає нові надходження видань «Голос України» та «Урядовий кур'єр», а також офіційні веб-сайти органів, що здійснюють досудове розслідування в Україні.

Отже, чинна редакція частини першої статті 136 КПК України, згідно з якою належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, у тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом, видається найбільш юридично обґрунтованою.

3. Недоцільним вважаємо й збільшення максимального строку тримання під вартою до вісімнадцяти місяців (пункт 3 частини третьої статті 197 КПК України), а також продовження строку досудового розслідування до вісімнадцяти місяців (частина четверта статті 219, пункт 4 частини другої та частина третя статті 294 КПК України в редакції законопроекту), оскільки це призведе до порушення розумних строків для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень під час кримінального провадження,

зокрема унеможливить проведення досудового розслідування в розумні строки через запровадження відкриття матеріалів кримінального провадження на стадії підготовчого судового розгляду (стаття 28 КПК України, частина третя статті 5 згаданої Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

4. Положення про заборону суду повертати прокурору обвинувальний акт, поданий до суду повторно (частина п'ята статті 314 КПК України в редакції законопроекту), не узгоджується із пунктом 4 частини третьої статті 314 КПК України щодо права суду повернути обвинувальний акт, якщо він не відповідає вимогам статті 291 КПК України.

5. Запропоновані законопроектом зміни до частини четвертої статті 469 КПК України стосовно укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним або обвинуваченим у провадженні щодо особливо тяжких злочинів, учинених організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою чи терористичною організацією, за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших учинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами, є також юридично необґрунтованими.

У контексті зазначеного звертаємо увагу на той факт, що чинним кримінальним законом до особливо тяжких злочинів віднесено, зокрема, злочини проти життя та здоров'я особи, національної й громадської безпеки, проти миру та безпеки людства тощо, які характеризуються найвищим ступенем суспільної небезпеки. Наслідками вчинення таких злочинів, як правило, виступають людські жертви й інші тяжкі наслідки для потерпілих.

Саме тому укладення угоди про визнання винуватості не допускається в провадженні, у якому бере участь потерпілий, тобто щодо злочинів, унаслідок учинення яких було завдано шкоди громадянам або юридичним особам.


6. На нашу думку, є недоцільним доповнення частини третьої статті 314 КПК України пунктом 6, у якому пропонується надати суду право в підготовчому судовому засіданні встановлювати граничний строк для ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, який не може бути меншим за 10 днів та перевищувати розумний строк.

Ураховуючи те, що встановлення граничного строку є правом суду, ознайомлення з матеріалами досудового розслідування може затягтися на досить тривалий період, чим порушуватиметься право особи, визначене частиною п'ятою статті 28 КПК України. Відповідно до цієї норми кожен має право, щоб обвинувачення стосовно нього в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження щодо нього було закрито.

На підставі викладеного вважаємо, що законопроект потребує доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень.

З повагою

**Голова
Верховного Суду України**

 **Я.М. Романюк**